

ГАРЧИГ

ОРШИЛ.....	2
I ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
II ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	6
III ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГУЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	8
IV ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ.....	9
V ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	11
V.1 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	11
V.2 НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	13
V.3 БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	13
V.4 ТЭРБУМ МОД ҮНДЭСНИЙ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД ХИЙГДЭХ АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
V.5 НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
V.6 ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
V.7 ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
V.8 ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
V.9 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР.....	16
V.10 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	18
V.11 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУТЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	19
V.12 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ.....	21
ДҮГНЭЛТ	22
АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛ.....	23

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

ХҮСНЭГТ № 1 ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИЙН ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
ХҮСНЭГТ № 2 УУРХАЙН СОЛБИЛЦОЛ	4
ХҮСНЭГТ № 3 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	11
ХҮСНЭГТ № 4 ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	13
ХҮСНЭГТ № 5 ТЭРБУМ МОД ҮНДЭСНИЙ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД ХИЙГДЭХ АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	14
ХҮСНЭГТ № 6 ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	14
ХҮСНЭГТ № 7 ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
ХҮСНЭГТ № 8 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	17
ХҮСНЭГТ № 9 УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	19
ХҮСНЭГТ №10 БОМТ-НИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ	20
ХҮСНЭГТ № 11 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БОМТ-НИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ.....	21

ОРШИЛ

“Улаан хад кристал майнинг” ХХК-ийн хайлуур жоншны ордын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2019 оны 10 дүгээр сарын 29 –ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалыг баримталсан бөгөөд БОМТ –нд багтах нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох зэрэг арга хэмжээний төлөвлөгөөт ажлууд хийгдэхгүй болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах, тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, БОМТ-ий хэрэгжилтийн талаар оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан.

2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нийт 21.5 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөж тухайн ажлуудын хэмжээ, гарах үр дүн, хариуцах эзэн, баримталж ажиллах арга зүй, стандарт, холбогдох хууль тогтоомжийг тусгаж, зардлын задаргааг тусгав.

ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Төлөвлөгөөний нэр: “Хүрэнгийн хайлуур жоншны орд”-ын 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллага: “Улаан хад кристал майнинг” ХХК

Төслийн зорилго: “Хүрэнгийн хайлуур жоншны орд”-ын хүдрийг олборлож, бутлан ангилан, сайн чанарын жоншыг зах зээлд нийлүүлж борлуулахад чиглэнэ.

Хүснэгт № 1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн танилцуулга

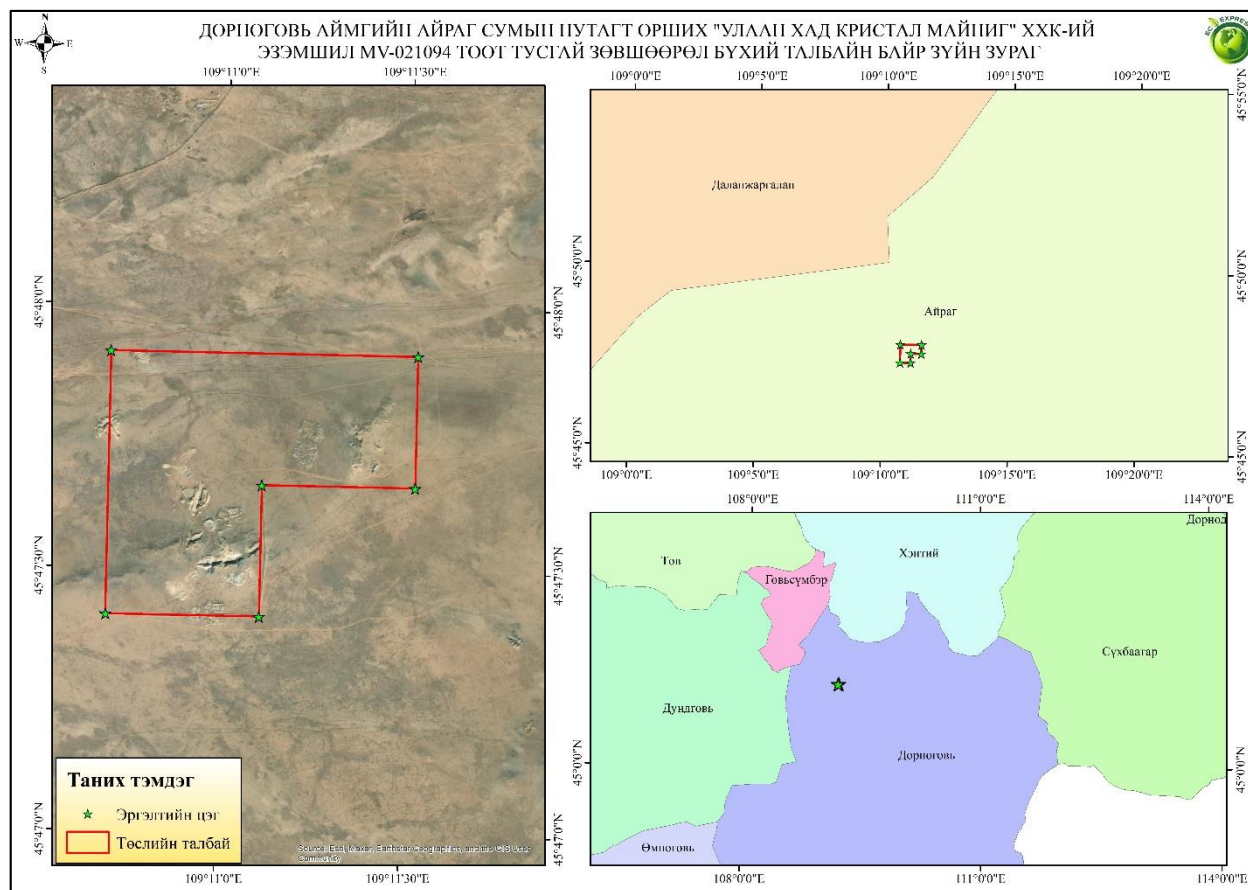
№	Үзүүлэлтүүд		
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр		“Улаан хад кристал майнинг” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар		9011868466
3	Уурхайн нэр		Хүрэн
4	Ордын байршил	Нийслэл/Хот/ Аймаг	Дорноговь
5		Сум/Дүүрэг	Айраг
6	Ашигт малтмалын төрөл		Хүдэр
7	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар		MV-021094
8	Ашиглалт эхэлсэн огноо		2025
9	Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Аймаг/Хот	Улаанбаатар
10		Сум/Дүүрэг	Чингэлтэй
11		Баг/Хороо	9-р хороо
12		Гудамж/Байр	Усан сан 1, 9 тоот
13		Гар утас	99132396
14	Захирлын хаяг	Нэр	Гүйцэтгэх захирал Г.Ганжаргал
15		Гар утас	88027686
16		Электрон шуудан	Ptseegii5@gmail.com

Төслийн байршил: “Хүрэн” хайлуур жоншны орд нь Дорноговь аймгийн Айраг сумын нутаг дэвсгэрт байрладаг.

- Засаг захиргаа: Дорноговь аймаг, Айраг сум,
- Ордын нэр: "Хүрэнгийн хайлуур жоншны орд"
- Ашигт малтмалын үндсэн төрөл: Хайлуур жонш
- Талбайн нийт хэмжээ: 74.98 га

Хүснэгт № 2 Уурхайн солбилцол

Д/д	Уртраг			Өргөрөг		
	град	мин	сек	град	мин	сек
1	109	11	6.74	45	47	24.63
2	109	11	6.74	45	47	39.62
3	109	11	31.73	45	47	39.62
4	109	11	31.73	45	47	54.62
5	109	10	41.73	45	47	54.62
6	109	10	41.73	45	47	24.63

Зураг 1. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн байр зүйн зураг

Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл: Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл “Улаан хад кристал майнинг” ХХК-д 74.98 гектар талбай бүхий уурхайн эдэлбэрт ашигт малтмал ашиглах эрхийг олгож MV-021094 дугаар бүхий гэрчилгээг 2025 оны 02 сарын 13-ны өдөр олгосон байна.

Уурхайн одоогийн байдал: “Улаан хад кристал майнинг” ХХК нь Хүрэнгийн хайлуур жоншны ордыг ашиглах ТЭЗҮ-ийг 2025 онд батлуулсан байна.

Ил уурхайн эцсийн хүрээ хязгаар, үйлдвэрлэлийн нөөц:

Хүрэнгийн хайлуур жоншны ордын нөөц бүртгэх тухай АМГ-ын даргын 2010 оны 07-р сарын 29-ний өдрийн 308 тоот тушаалаар бодитой (В) зэргээр 177.12 мян.тн хүдэр, хүдэр дэх эрдсийн хэмжээ 56.32 мян.тн (дундаж агуулга 34.23 %), боломжтой (С) зэргээр 205.45 мян.тн хүдэр, хүдэр дэх эрдсийн хэмжээ 63.63 мян.тн (дундаж агуулга 30.97 %), нийт бодитой ба боломжтой (В+С) зэргээр 382.57 мян.тн хүдэр, хүдэр дэх эрдсийн хэмжээ 119.95 мян.тн (дундаж агуулга 31.35 %)-оор тус тус хүлээн авч бүртгэсэн. Хөрс хуулалтын дундаж итгэлцүүр 3.55 м³/тн байна.

Төслийн хүчин чадал: 2025 оны төлөвлөгөөгөөр бүрэн хүчин чадлаараа буюу 45.0 мян.тонн хүчин чадалтай ажиллана. Орд нь эхний жилд 210 хоног, хоногт 2 ээлжээр ажиллах ба ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байна.

Тэсэлгээний ажил: Тэсэлгээний ажилд дотоодод үйлдвэрлэж буй энгийн найрлагат “ANFO” найрлагат тэсрэх бодис, мөн эмульсийн тэсрэх бодисыг нонель системийн тэсэлгээний иж бүрдэл хэрэгсэлтэй хослуулан хэрэглэнэ. Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийн дагуу аюулгүй байдлыг дээд зэргээр хангасны үндсэн дээр өрөмдлөг-тэсэлгээний ажлыг мэргэжлийн тусгай зөвшөөрөлтэй компанитай гэрээлэн гүйцэтгүүлнэ.

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Ландшафт: “Хүрэнгийн хайлуур жоншны орд” нь ландшафтын мужлалаар Төв Азийн өндөрлөг тал, хотгор уулт их мужид багтана. Төслийн талбай орчим нь Говийн их мужийн, Дорнод говийн мужийн, Дорноговийн хотгорын тойрогт хамаарна.

Уур амьсгал, агаарын чанар: ймгийн нутаг дэвсгэрийн уур амьсгалын хувьд дулаан зунтай чийг дутмаг мужид багтана. Бүх нутгаар агаарын хэм харьцангуй жигд байдаг. Ургамал тачирхан, чулуурхаг буюу элсэрхэг гадаргатай тул наранд халж агаарын хэмийг нэлээд дээшлүүлдэг.

Хамгийн их хүйтрэлт 1-р сард, хамгийн халуун 7-р сард болдог. Өвөл 20-15° хааяа 36-40° хүрч хүйтэрнэ. Дулааны улиралд 20-25° халах боловч 30° ба түүнээс дээш хэм халах явдал жилд дунджаар 30-39 хоног тохиолдоно. Чийгшилт дунджаар 45-50% байдаг. Ус чийг багатай тул манан бараг ажиглагдахгүй. Хур тунадасны хэмжээ ядмаг.

Усан орчин: Төслийн талбай нь Төв азийн гадагш урсацгүй ай савд хамаарна. Монгол орны усны сав газрын ангиллаар Умард говийн гүвээт-Халхын сав газарт хамаарах бөгөөд Хэрлэн голын сав газрын хилтэй ойр оршино. Энэ сав газар нь хэдийгээр газар нутгийн хувьд өргөн уудам нутаг дэвсгэрийг хамардаг ч гадаргын усны нөөц маш багатай, жижиг гол, горхи, булаг шанд, түр зуурын урсацтай сайр, хур тунадасны усаар ихэвчлэн тэжээгддэг жижиг нуур, тойрмуудаас бүрдэнэ.

Хөрсөн бүрхэвч: Төсөл хэрэгжих талбайд цайвар хүрэн хэв шинжийн хөрс зонхилон тархсан.

Ургамлан нөмрөг: Говийн бүсийн өвслөг, цэцэгт ургамал, газар зүйн бүх төрлийг хамаарах бөгөөд хадлан, бэлчээр газар тариалангийн талбайн хувьд дунд зэрэг төлөвтэй.

Амьтан: “Хүрэн” - гийн хайлуур жоншны ордын газрын байршил нь Амьтны газарзүйн мужлалаар Азийн уулархаг дэд их мужийн Монголын-Түвдийн муж, Монгол дагуурын тойрог ба говийн дэд мужийн хойд говийн тойрогт хамаарна (А.Г.Банниковынхоор, 1954).

Түүх соёлын дурсгалд газрууд: Үйл ажиллагаа явуулах төслийн талбайд түүх соёлын дурсгалт газрууд илрээгүй.

Дорноговь аймгийн Айраг сумын нийгэм эдийн засгийн үзүүлэлт:

Засаг захиргааны нэгжийн хувьд сум нь Нард, Сайн-Ус, Нүдэн, Цагаан дөрвөлж гэсэн 4 багтай.

2024 оны жилийн эцсийн байдлаар Айраг суманд нийт 3610 хүн ам оршин сууж байна. Үүнээс 1958 нь эрэгтэй, 1652 нь эмэгтэй эзэлж байна. Өөрөөр хэлбэл Айраг сумын нийт иргэдийн 45.7% нь эрэгтэй, 54.2% нь эрэгтэй эзэлж байна. 2024 оны жилийн эцсийн байдлаар нийт 1148 өрх байна. Мал сүрэг нь 2024 оны жилийн эцсийн байдлаар 103.26 мянган толгой мал үүнээс Тэмээ 1.46 мян.толгой, Адуу 4.33 мян.толгой, Үхэр 4 мян.толгой, Хонь 50.16 мян.толгой, Ямаа 43.32 мян.толгой мал тус тус тоолуулсан байна. (эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо, “Дорноговь аймгийн статистикийн эмхэтгэл 2024 он”)

Сумын төв нь Цагаан дөрвөлж, Төсвийн 7 байгууллага, төрийн өмчит 3 нэгж, тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуй 7, патентаар үйл ажиллагаа явуулдаг 47, Газар нутгийн ихэнхэд жоншны илэрцтэй тул уул уурхай хөгжсөн учир жоншны ашиглалтын лицензтэй 62 нэгж компани, хайгуулын 62 аж ахуй нэгж үйл ажиллагаа явуулж байна.

ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Газрын гадарга болон хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Ил уурхайн аргаар үйл ажиллагаа явуулах учраас газрын гадаргад өөрчлөлт орно. Хөрс хуулалт, гадаад болон дотоод овоолго, бутлах үйлдвэр, ажилтнуудын түр амьдрах байр зэрэг бүхий л уурхайн үйл ажиллагаанаас хөрсөн бүрхэвчид нөлөөлнө.

Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгүүрийн шаталтаас үүсэх хорт хий агаар орчныг бохирдуулах, олборлолтын явцад суларсан нарийн ширхэгт тоос агаарт салхиар болон техникийн хөдөлгөөнөөр дэгдэх, бутлуурт орж буй чулуулаг дахь тоос агаарт дэгдэх зэрэг сөрөг нөлөөлөл байна.

Усны нөөцөд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Гадаргын болон газрын доорх усны нөөцөд нөлөөлөх нөлөөлөл бага байна.

Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл: Хөрс хуулалт, овоолго хийх, дотоод тээвэрлэлтийн явцад ургамлан бүрхэвч устаж дарагдахаар байна.

Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл: Хөрс хуулалт, олборлолтын үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилт, түүнийг тээвэрлэж буй тээврийн хэрэгслийн дуу чимээ, замын тоос зэргээс үүдэн ойр орчимд нутагладаг ан амьтад үргэн дайжих, амьдрах орчноо алдах зэрэг сөрөг нөлөөлөлтэй.

Эерэг нөлөөллийн хувьд амьтны аймгийн мониторинг нь энэ бүс нутаг орчмын амьтны хотын тухай шинжлэх ухааны үндэслэлтэй мэдээллээр хангах чухал ач холбогдолтой.

Түүх соёлын дурсгалт зүйлст үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: “Улаан хад кристал майнинг” ХХК-ний ашиглалтын талбайн ойр орчимд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйлс, түүнтэй холбоотой эд өлгийн зүйлс илрээгүй байна.

Олборлолтын явцад түүх эд өлгийн олдвор олдсон тохиолдолд холбогдох Төрийн байгууллагад мэдэгдэн хамтран ажиллах шаардлагатай.

Нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл: Улсад болон орон нутагт тодорхой хэмжээний татвар төлөх, ажлын байр нэмэгдүүлэх, нийслэл хотын барилга зам гүүрийн бүтээн байгуулалтын үйл ажиллагааг түүхий эдээр хангах зэрэг эерэг нөлөөлөл байна.

Төслөөс хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөлөл: Төслийн үйл ажиллагааны явцад үүсэх тоосжилт, дуу чимээ, техник, тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөний аюулгүй байдалтай холбоотой ажилтнуудын эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд нөлөөлөх магадлалтай.

ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хамрах хүрээ, гол зорилт: Энэхүү тайлангийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ. Байгаль орчны хэрэгжиж бүхий нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэхэд оршино.

Энэхүү төлөвлөгөө нь төслийн батлагдсан байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланд үндэслэгдсэн дараа дараачийн жилүүдэд хянан үзэж, шинэчлэн сайжруулж байх шаардлагатай бөгөөд байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрүүдээс гарч буй үр дүнтэй уялдуулах нь зүйтэй. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгаснаар төслийн үйл ажиллагаа болон түүний хүрээлэн буй нутаг дэвсгэр дэх бүх сөрөг өөрчлөлтүүдэд үнэлгээ хийх хэрэгтэй. Мөн түүнчлэн байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн ажлын үр дүнгүүдэд үнэлгээ хийх шаардлагатай. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, нөхөн сэргээлт хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан.

БОМТ боловсруулах, хэрэгжүүлэх үндэслэл: Олон улсад түгээмэл хэрэглэгддэг тодорхойлолтоор Байгаль орчны менежмент гэдэг нь аливаа байгууллагын байгаль орчны бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх ба хэрэгжилтийн явц, үр дүнг хянах удирдлагын үйл ажиллагаа бөгөөд энэ нь Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ) –ний дагуу Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо (БОУТ) –гоор хэрэгжих учиртай. БОМТ гэдэг нь тодорхой газар нутгийн байгаль орчныг хамгаалж холбогдох хууль журмыг сахих зорилгоор хийгдэх ажил, арга хэмжээний төлөвлөгөө юм. MNS (ISO) 2006 стандартад зааснаар БОУТ гэдэг нь байгууллагын удирдлагын тогтолцооны нэг хэсэг бөгөөд тухайн байгууллагын байгаль орчны бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх болон байгаль орчинтой холбоотой асуудлыг хариуцах үүрэгтэй.

2012 онд нэмэлт өөрчлөлт орсон Байгаль орчныг хамгаалах тухай Монгол Улсын хуулийн 31-р зүйлд зааснаар аливаа бохирдлын эх үүсвэр бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага нь БОМТ-ний хэрэгжилтийг хангах, өөрийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд ялгаруулах хатуу, шингэн, хийн хаягдлыг хянах ажлыг зохион байгуулж ажиллуулах дотоод хяналтын нэгжтэй байх (заалт 31.7), байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлыг төсөвтөө тусган хэрэгжүүлэх (заалт 31.4), БОМТ-г хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын 50%-тай тэнцэх хэмжээний мөнгөн хөрөнгийг нөхөн сэргээлтийн тусгай дансанд төвлөрүүлэх (заалт 31.10, 31.11) зэрэг үүрэгтэй (МУ хууль, БОХ тухай, 2012).

БОМТ-ний бүрдэл хэсэг, агуулга: Байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол Улсын хуулийн (МУ хууль, БОНБУ-ний тухай, 2012) 9 дүгээр зүйлд зааснаар БОМТ нь Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө (БХТ), орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)-өөс бүрдэнэ (заалт 9.5). БХТ-нд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалал хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгана (заалт 9.6). ОХШХ-т төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах,

шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацааг тодорхойлон тусгана (заалт 9.7).

Хуульд БОМТ-ний хэрэгжилтэнд байгаль хамгаалагч, БО-ны улсын байцаагч, Засаг дарга, төрийн захиргааны төв байгууллага, БО-ны ТББ хяналт тавина гэж заасан байна. Үүн дээр тухайн газар нутагт гарч байгаа өөрчлөлтийг хамгийн сайн мэдэх нутгийн малчид, ард иргэд болон шинжлэх ухааны үндэслэлтэй үнэлгээ, дүгнэлт өгөх мэргэжлийн байгууллагын хяналт зайлшгүй байх ёстой гэж үзэн нэмж оруулсан.

Өнөөгийн байдлаар БОАЖ-ын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 тоот тушаалаар БОМТ-г боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журмын дагуу хийж гүйцэтгэж байна.

Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө:

- ✓ Төслийн гол болон болзошгүй нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ
- ✓ Уул уурхайн төслийн хаалтын үед авч хэрэгжүүлэх гол арга хэмжээ, хамрах хүрээ;
- ✓ БОМТ-г хэрэгжүүлэх хүний нөөц, БО-ны удирдлагын бүтэц зохион байгуулалт;
- ✓ БОМТ-ний хэрэгжилтийн явц, үр дүнг холбогдох төрийн байгууллага, олон нийтэд тайлагнах төлөвлөгөө;

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр:

- ✓ Нөлөөлөлд өртөж болзошгүй байгаль орчин, хүний эрүүл мэнд, нийгмийн төлөв байдлын суурь мэдээлэл ба төсөл хэрэгжсэнээр түүнд гарч болзошгүй тоон ба чанарын өөрчлөлт;
- ✓ Нөлөөллийг багасгах, арилгах, нөхөн сэргээх, хоргүйжүүлэх, саармагжуулах арга хэмжээний үр дүнг хэмжих тоон ба чанарын үзүүлэлтүүд;
- ✓ Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мөрдөн ажиллах Монгол улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, Монгол улсын хууль тогтоомж, стандарт болон хэм хэмжээний үзүүлэлтүүд;
- ✓ Хяналт-шинжилгээ хийх шаардлагатай байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнүүд, нөлөөллийг хэмжих хэмжигдэхүүн;
- ✓ Сорьц авах, хэмжилт хийх, түүнд дүн шинжилгээ хийх арга, байршил, хугацаа, давтамж;

БОМТ-ний бүтэц: БОМТ-ний бүрэлдэхүүнд 5 бүлэг, 7 ерөнхий хэсэгтэй.

1. Оршил
2. Төслийн товч танилцуулга
3. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн товч танилцуулга
4. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт
5. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ
6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
7. Дүгнэлт

ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт № 3 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6
Газрын гадаргуу хөрсөнд үзүүлэх нөлөөлөл						
1	Хөрс хуулалт, хөрсний овоолгоос газрын гадаргын хэлбэр төрх өөрчлөгдөх, эвдрэх	Ил уурхайн талбайн хэмжээнээс хэтэрч ажиллахгүй байх		-	Үйл ажиллагааны туршид	Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Техникийн шаардлага” MNS5917:2008 “Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрсийг хуулах техникийн шаардлага” MNS5916 :2008 Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд: MNS3298-91, Хөрс-агрохимийн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох: MNS3310-918, Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодисын ЗДХ: MNS5850-2019
2	Уул уурхайн үйл ажиллагаанаас өнгөн хөрс эвдрэх, доройтох	Үржил шимт хөрсийн стандартын дагуу хуулах, овоолго хийх		Үйл ажиллагааны зардлаар		
3	Хүнд даацын машин механизмууд олон салаа зам гаргаж хөрс болон ургамлыг гэмтээх	Тээврийн замыг зөвхөн заасан маршрутын замаар машин техникүүдийг зорчуулах, Лицензийн талбай доторх замыг тэмдэгжүүлэх		1,500.0	Жил болгон /эвдэрсэн тохиолдолд засварлана/	
4	Машин техникийн засвар үйлчилгээ бусад үйл ажиллагаанаас хөрс бохирдуулах	Засвар үйлчилгээ хийхэд хөрсийг нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдуулахгүй байх хөрсийг хатуу хучилттай болгох	-	2,000.0	Жил бүр	
5	Хөрс доройтох, цөлжих эсэх	Цаашид ашиглалтгүй болж техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийх,	Уурхайн талбайд	БНС-н зардалд орсон.	Үйл ажиллагааны туршид	
6	Хөрсний бүтэц бүрэлдэхүүн өөрчлөгдөх	Уулын ажлыг зөвхөн уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэх	Уурхайн талбайд	-		

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6
7	Зам дагуу хөрс эвдэрч, тоос тархах	Дотоод тээврийн зам арчилгааны зардал	Уурхайн замд	Эвдрэл гарсан тохиолдолд ҮА-ны зардлаар	Үйл ажиллагааны туршид	
8	Гадаад тээврийн үйл ажиллагаанаас тоосжилт ойр орчмын айлуудад үүсэх	Маршрутын замаар тээвэр хийх, Dustloc барьцалдуудагч бодис ашиглан хөрсийг нягтаршуулж тоос үүсэхээс сэргийлэх	Гадаад тээврийн замд	Үйл ажиллагааны зардлаар	Төслийн хугацаанд	
Ургамлын төрөл зүйлд үзүүлэх нөлөөлөл						
9	Ургамлын бүтэц бүрэлдэхүүнд нөлөөлөх эсэх	ТНС хийгдсэн талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийх,	Уурхайн талбайд үйл ажиллагаа дуусахад	БНС-н зардалд орсон.	Үйл ажиллагааны туршид нэг удаа	“Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, Техникийн ерөнхий шаардлага” MNS5918:2023
10	Ургамлын биомасст нөлөөлөх эсэх	Тоосжилт үүсэх талбайн усалгаа хийх	Уурхайн зам-0.58 га	1,000.0	Байнга	
11	Ургамлын тусгаг бүрхцэд нөлөөлөх эсэх	Тухайн бүс нутагт ургаж буй нутгийн унаган ургамлын үрийг түүж, үрийн нөөц бий болгох	Тусгай зөвшөөрлийн талбай дотор	-	Үйл ажиллагааны туршид нэг удаа	
Усан болон агаар орчинд үзүүлэх нөлөөлөл						
12	Гүний усны нөөцөд нөлөөлөх эсэх. Хөрсний усыг бохирдуулахгүй байх	Усны хэмнэлттэй ашиглах, усыг дахин ашиглах зорилгоор худгийг тоолууржуулах, Эвдэрсэн тохиолдолд засах	Худаг	500.0	Эвдэрсэн тохиолдолд засах	Ус ашигласны төлбөр (2013 оны 327-р тогтоол); Усны тухай хууль; “Газар доорх усыг бохирдлоос хамгаалах” MNS 3342:1982
Бусад						
13	Байгалийн үзэсгэлэнт төрх	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээгээр биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг хийж гүйцэтгэх	Жил бүр	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын төлөвлөгөөний зардалд орсон.	Үйл ажиллагааны туршид нэг удаа	

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6
14	Гадаад тээврийн замаас агаарт тоос үүсэх	Гадаад тээвэр хийх тээврийн хэрэгслийг хучлагатай явуулах тал дээр хяналт тавьж ажиллах	Гадаад тээвэр хийх бүрт	Үйл ажиллагааны менежментийн хүрээнд	Гадаад тээвэр хийх бүрт	
Нийт зардал				5,000.0		

Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Төслийн ТЭЗҮ болон БОННУ-д тусгасны дагуу олборлолт хийж дууссаны дараа 5 дахь жилээс нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэх тул 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тус төсөлд нөхөн сэргээлтийн ажлыг төлөвлөөгүй болно.

Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Дорноговь аймгийн “Байгаль орчны газар”-аас 2025 оны 03 сарын 24-ний 116 тоот албан бичгийн дагуу дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэнэ. Үүнд:

1. Ашиглалтын 1 дэх жилд зэрлэг ан амьтдад геотехникийн арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;

Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын зардал нь нийт 8.3 сая төгрөг байхаар төлөвлөсөн болно.

Хүснэгт № 4 Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	6	7	8
1.	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	Зэрлэг ан амьтдад геотехникийн арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;	-	-	8,300.0	2025 онд	Дорноговь аймгийн Байгль орчны газраас авсан санал.
Нийт					8,300.0		

Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд хийгдэх ажлын төлөвлөгөө

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2021 оны 10-р сарын 04-ны өдрийн А/58 зарлигийн 2-т заасан тэрбум мод тарих төслийн хүрээнд Дорноговь аймгийн “Байгаль орчин”-ын газраас 2025 оны 03 сарын 24-ний өдрийн 116 тоот албан бичгийн дагуу Айраг сумын Цагаан дөрвөлж багт шинээр байгуулах 2 га цэцэрлэгт хүрээлэнгийн усалгааны систем, усан санд мөнгөн байдлаар туслалцаа үзүүлэн ажиллана (Албан бичгийг хавсралтад оруулав).

Хүснэгт № 5 Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд хийгдэх ажлын төлөвлөгөө

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Зардал /мян.төг/ 2025 он	Баримтлах стандарт ба аргачлал
1	“Улаан хад кристал майнинг” ХХК нь тэрбум мод төслийн хүрээнд Дорноговь аймгийн “Байгаль орчин”-ы газраас санал болгосны дагуу цэцэрлэгт хүрээлэнд усалгааны систем, усан санд мөнгөн туслалцаа үзүүлнэ.	1,000.0	МУ-ын Ерөнхийлөгчийн А/58 дугаар зарлиг
Төсөвт өртөг		1,000.0	

Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Хүрэнгийн хайлуур жоншны орд”-ын талбайд болон түүний ойр орчмын нөлөөллийн бүсэд айл өрх байхгүй учир нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ шаардлагагүй.

Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хайлуур жоншны ордын эзэмшлийн талбайд түүх, соёлын дурсгалт зүйлс илрээгүй байна. Хэрэв уурхайн эдэлбэр газарт түүх соёлын дурсгалын зүйлс, археологи, палентлогийн олдвор илэрсэн тохиолдолд дүүрэг, хорооны захиргаанд болон мэргэжлийн байгуулагуудад мэдэгдэж зохих судалгаа, шинжилгээ хийлгэн дүгнэлт гаргуулах шаардлагатай.

Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт № 6 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	5	6	7

1	Болзошгүй аюул, осол, саатал, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, галын гэнэтийн аюул үүсэх	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянах	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж	Үйл ажиллагааны зардлаар	Байнга	-Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 2003 (сүүлийн нэмэлт өөрчлөлт 2012 оны 5 сарын 17) -MNS6010-2009 Гамшгийн холбогдолтой нэр томьёо, тодорхойлолт, ерөнхий ангилал
2		Галын болон болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулах	Уурхайн ажилчид	Үйл ажиллагааны зардлаар	Үйл ажиллагааны туршид	
3		Галын дохиоллын систем суурилуулах, гал унтраах хэрэгслийг зохих газруудад байрлуулах	Уурхайд	1,000.0	2025 онд	
4		Уурхайн цогцолборын эргэн тойронд үерийн уснаас хамгаалах суваг, шуудуу, хамгаалах далан хаалт байгуулах	Далан байгуулах	Үйл ажиллагааны зардлаар	Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхийн өмнө	
5		Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээ хийлгэх	ОБЕГ-с авсан эрх бүхий этгээд	2,000.0	Шаардлагатай тохиолдолд	
Нийт				3,000.0		

Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

“Улаан хад кристал майнинг” ХХК нь уурхайн үйл ажиллагаанаас бий болж буй хог хаягдлын хэмжээг багасгах, аль болох бага хог хаягдал үүсгэх, түүнийг дахин ашиглах болон дахин боловсруулах замаар гарсан хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, үлдсэн хог хаягдлыг хүрээлэн буй орчинд аюулгүй байдлаар устгах зарчмыг баримтлан ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт № 7 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	7	8	9
1	Хог хаягдлаас үүсэх орчны бохирдол	Ахуйн хатуу хог хаягдлыг ангилан ялгаж хаях сав байрлуулах	Хогийн цэг	500.0	Уурхайн ажил эхлэхийн өмнө	-Хог хаягдлын тухай хууль
2		Ахуйн хог хаягдлаа орон нутагтай гэрээ байгуулан тээвэрлүүлэх	Хогийн цэг	350.0	Үйл ажиллагааны туршид	
3		Хатуу хог хаягдлын цэгийн гадна талд болон бусад орчинд хог алдагдахаас сэргийлэн хашаа барих	Хогийн цэг	Үйл ажиллагааны зардлаар	Уурхайн ажил эхлэхийн өмнө	

4		Ажилчдын ариун цэврийн байгууламжийг байгаль орчинд ээлтэй соруулдаг ариун цэврийн байгууламж байгуулах болгох	Ариун цэврийн байгууламж	2,000.0	Уурхайн ажил эхлэхийн өмнө	Аюултай хог хаягдал хадгалах, тээвэрлэх хууль
5		Шингэн хог хаягдлыг бохир соруулах газартай гэрээ байгуулан тогтмол хугацаанд соруулах	Хогийн цэг	Гэрээний дагуу	Үйл ажиллагааны туршид	
6		Аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгаж байх	Аюултай хог хаягдал хадгалах газар	Үйл ажиллагааны зардлаар	Үйл ажиллагааны туршид	
7		Аюултай хог хаягдал гэсэн тэмдэг тэмдэглэгээтэй байх ба зориулалтын урвалд ордоггүй саванд хадгалах;	Аюултай хог хаягдал хадгалах газар	Үйл ажиллагааны зардлаар	Үйл ажиллагааны туршид	
Нийт			2,850.0			

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь “Улаан хад кристал майнинг” ХХК-иас явуулж байгаа үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлж байгаа төсөл нь байгаль орчин, хүний амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, үзүүлж буй нөлөөлөл нь зөвшөөрөгдөх хязгаарт байгаа эсэхийг хянах үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж, хэмжих, шинжлэх арга, стандарт, хяналт хийх байршил, давтамж зэргийг бүхэлд нь тусгасан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэг чухал баримт бичиг юм.

Уг ордын үйл ажиллагааны явцад БОННУ-ий тайлан, БОХТ-д тусгасан болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, тухайн орчинд төслийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалан гарсан өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор тогтмол дээжлэлт, сорьц авч байх үзүүлэлтүүд, түүний тодорхойлолт, хуваарь баримтлах стандарт, аргачлал, зардлыг тодорхойлон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгав.

Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол Улсын хуулиудын дагуу “Улаан хад кристал майнинг” ХХК нь батлагдсан арга, аргачлалаар, итгэмжлэгдсэн тоног төхөөрөмжөөр байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажлыг явуулах шаардлагатай. Тухайн жилд хийсэн хяналт шинжилгээний үр дүнгүүдийг жил бүрийн 11 дугаар сарын 1-ний дотор холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллага (Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам)-д хүргүүлэн хянуулж, дараа оныхоо төлөвлөгөөг батлуулж ажиллах ёстой.

Хүснэгт № 8 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналтын шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Байршил	Давтамж	Зардал /мян.төг/	Баримтлах стандарт ба аргачлал
	1	2	3	4	5	6
Агаар						
1	TSP	мкг/м ³	Уурхайн ухаш Зам Шатахууны агуулах Хүдэр буулгах хэсэг Хөндөгдөөгүй хэсэг	Жилд 1 удаа	300.0	-MNS 17.2.316-88 Хот суурин газрын агаарын чанарыг хангах -MNS 3384:82 агаар мандлын сорьц авахад тавигдах ерөнхий шаардлага -MNS 4585:2008 агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ техникийн шаардлага
2	PM ₁₀	мкг/м ³				
3	PM _{2.5}	мкг/м ³				
4	NO ₂ /азотын давхар исэл	мкг/м ³		Жилд 2 удаа	Лабораторийн үнэлгээгээр	
5	SO ₂ /хүхэрлэг хий	мкг/м ³				
6	CO/ нүүрстөрөгчийн дутуу исэл	мкг/м ³				
7	Дэгдэмхий органик нэгдэл буюу Бенз-а-пирен (C ₂₀ H ₁₂)	мкг/м ³		Үйл ажиллагааны туршид	Өөрсдийн багажаар	
8	Дуу шуугиан	Өдрийн цаг (07-22 цаг)				
Хөрс						
9	Механик бүрэлдэхүүн	%	Шатахууны агуулах Хөрсний овоолго Хотхоны орчим Дотоод тээврийн зам Талбай доторх хөндөгдөөгүй хэсэг	Жилд 1 удаа	200.0	- УСТ 3298-90 Хөрснөөс шинжилгээнд дээж авахад тавигдах шаардлага - УСТ 3297-91 Хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлт - MNS 5850-2019-Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодисын ЗДХ
10	Ялзмагт үеийн зузаан	см				
11	Ялзмаг	%				
12	Карбонат	%	Хөрсний овоолго, шатахууны агуулах, талбай доторх хөндөгдөөгүй хэсэг, тэсрэх материалын агуулах	Жилд 1 удаа	180.0	
13	Хүнд металлын бохирдол (2 цэгт хүнд металлын агууламж хүлцэх агууламжаас хэтэрсэн тул жил бүр шинжилгээ хийн хяналт тавин ажиллах)	мг/100 гр				

№	Хяналтын шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Байршил	Давтамж	Зардал /мян.төг/	Баримтлах стандарт ба аргачлал
	1	2	3	4	5	6
14	Эрүүл ахуй	мг/100 гр	Ажилчдын байр, дотоод тээврийн зам, талбай доторх хөндөөгүй хэсэг	Жилд 1 удаа	100.0	
Ус						
15	Нийт хатуулаг	Н	Ундны усны эх үүсвэрээс	Жилд 1 удаа	92.0	Гадаргын усны цэврийн зэрэглэлийн норм Байгаль орчны сайд, Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдын 1997 оны 143/А/352 тоот тушаалын 3-р хавсралт
16	Хлорын ион /Cl/	Мг/л				
17	Сульфатын ион /SO4/	Мг/л				
18	Натрийн азот (NO ₂ ⁻)	Мг/л				
19	Нитрат азот (NO ₃ ⁻)	Мг/л				
20	(CO ₃ ⁻)	Мг/л				
21	(HCO ₃ ⁻)	Мг/л				
22	Устөрөгчийн илтгэгч /PH/	Мг/л				
23	Үнэр	Чанарын үнэлгээгээр				
24	Амт	Чанарын үнэлгээгээр				
25	Өнгө	Чанарын үнэлгээгээр				
Ургамал						
26	Ургамлын зүйлийн бүрдлийн ялгаа өөрчлөлтийг харьцуулж дүгнэл гаргах	Зүйлийн бүрдэл	Хяналтын цэг, хөндөгдөөгүй хэсэг, дотоод тээврийн зам, ухаш, ажилчдын байр	Жилд 1 удаа	Гэрээгээр	
		Нийт	872.0			

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Үйл ажиллагаандаа техник, технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавихыг уурхайн дарга болон хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны мэргэжилтэнгүүд хариуцан ажиллана. Доорх ажлуудыг компанийн захирал тушаал гаргаж баталгаажуулна.

Хүснэгт № 9 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Урьдчилан тооцсон төсөв мян.төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан	Баримтлах стандарт ба аргачлал, тайлбар
1		2	3	4	5	6
1.	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Уурхайн ажилчид	Дотоод төлөвлөлтөөр	Байнга	“Улаан хад кристал майнинг” ХХК	-MNS 4990-2023 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй
2.	Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны талаар сургалтыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулах	Уурхайн ажилчид	500.0	Жил бүр		
3.	Байгаль хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхижүүлэх уулзалт зөвлөгөөг жил бүр зохион байгуулах тэдний санал зөвлөмжийг БОХТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах	Уурхайн ажилчид	Дотоод төлөвлөлтөөр	Жил бүр		
4.	Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хийлгүүлэх	Хайлуур жоншны орд	-	2 жилд нэг удаа		
5.	Газрын чанарын хянан баталгааг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хийлгүүлэх	Хайлуур жоншны орд	-	5 жилд нэг удаа		
6.	Байгаль орчныг хамгаалах талаар сургалтыг жилд нэг удаа зохион байгуулах, холбогдох байгаль хамгаалагч нартай харилцан холбоотой ажиллах	Уурхайн ажилчид	Дотоод төлөвлөлтөөр	Жил бүр		
7.	Гадаад тээвэр хийх тээврийн хэрэгслийг хучлагатай явуулах тал дээр хяналт тавьж ажиллах	Гадаад тээвэр хийх тээврийн хэрэгсэл	Дотоод төлөвлөлтөөр	Гадаад тээвэр хийх бүрт		
Нийт			500.0			

Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

Төсөл хэрэгжүүлэгч “Улаан хад кроистал майнинг” ХХК нь жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллагад тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хагас жил тутамд хүргүүлнэ. Төсөл

хэрэгжүүлэгч “Улаан хад кристал майнинг” ХХК нь Дорноговь аймгийн Айраг сумын, багийн иргэдийн хуралд БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар танилцуулгыг хагас жил тутамд хийнэ. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх төлөвлөгөөг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт № 10 БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1	Дорноговь аймаг, Айраг сумын ИНХ	Уулзалт, санал асуулга	БОМТ болон хяналт, шинжилгээний гүйцэтгэлийг тайлагнах	11-р сар	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Улаан хад кристал майнинг” ХХК	Дорноговь аймгийн Айраг сум
2	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-т	Тайлангийн эх хувь, албан бичиг	Тайланг хүлээн авсан актыг хүргүүлэх	12-р сар	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Улаан хад кристал майнинг” ХХК	-
3	Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, Бүх шатны засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага	Танилцуулж тайлагнах	Тухайн жилийн БОМТ-ий хэрэгжилтийн талаар	Хагас жил тутам буюу 6, 11 сард	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Улаан хад кристал майнинг” ХХК	Засаг даргын тамгын газар

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Хүснэгт № 11 Тухайн жилийн БОМТ-ний нийт зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	5,000.0
2	Тэрбум мод төслийн хүрээнд	1,000.0
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	8,300.0
4	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	3,000.0
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	2,850.0
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	872.0
7	БОМТ-г хэрэгжүүлэх тухайн жилийн удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	500.0
8	БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төлөвлөгөө	Үйл ажиллагааны зардал
Нийт		21,522.0

“Улаан хад кристал майнинг” ХХК нь 2025 оны БОМТ-ний зардалд нийт 21.5 сая төгрөг төлөвлөлөө.

ДҮГНЭЛТ

“Улаан хад кристал майнинг” ХХК-ний байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахад дараах дүгнэлтэнд хүрлээ.

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг мөрдлөг болгон цаг хугацаанд нь хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Хүрэнгийн хайлуур жоншны ордын үйл ажиллагааны явцад хөрс хамгийн ихээр элэгдэл эвдрэлд орох учир нөхөн сэргээлт хийх зайлшгүй шаардлагатай.

2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нийт 21,522,000 төгрөг гарахаар тооцоолсноос 50% –ийг нь Байгаль орчин, нөхөн сэргээх санд байршуулах зайлшгүй шаардлагатай.

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний арга хэмжээнүүдийг цаг тухай бүрт мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлсэн нөхцөлд энэхүү төслийг цаашид үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх бүрэн боломжтойгоос гадна шинээр ажлын байр нэмэгдэх, орон нутагт их хэмжээний хөрөнгө оруулалт хийгдэх төлөвлөгөөтэй байна.

АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛ

1. Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, 1995 он
2. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, 1998 он
3. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачилсан заавар УБ 2010.
4. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын стандартуудын эмхтгэл УБ 2010.
5. “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” Сайдын тоот тушаал, 2019 он
6. Дорноговь аймгийн Айраг сумын нутагт орших “Хүрэнгийн хайлуур жоншны орд”-ыг ил аргаар ашиглах төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, 2025 он
7. Дорноговь аймгийн Айраг сумын нутагт орших “Хүрэнгийн хайлуур жоншны орд”-ыг ашиглах ТЭЗҮ 2025 он
8. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, үнэлгээ аудитын журам, аргачлал 2014 он
9. <http://www.legalinfo.mn>